

N.F.S. Grundtvig "Om Hr. Dr. og Prof. H. N. Clausen"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.14, april 2019

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1833 (SJ: 511)

Teksten er etableret af Vanja Thaulow

Punktkommentarer, indledning og tekstredigering er skrevet af Vanja Thaulow, redigeret af Klaus Nielsen og Else Riisager

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Jens Rasmussen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

|A:67

Om Hr. Dr. og Prof. H. N. Clausen.

Læseren husker nok den lille Bog *om Daabs-Pagten*, jeg forleden skrev, og det lille Stykke her i Bladet om den anonyme Rec. i Maanedes-Skriftet for Literatur, som jeg tog for en literær Stakkel, de lærde Redacteurer aldrig burde lade skrive *anonym* under deres Vinger. Hr. Dr. *H. N. Clausen*, Professor i Theologien ved Københavns Universitet, har nu meldt sig som Forfatter af den paaankede Recension, og skøndt jeg ingenlunde tvivler paa, Hr. Professoren maatte kunne skrevet den meget bedre, kan jeg dog ikke sige, den er blevet en Smule bedre ved at aftrykkes af Maanedes-Skriftet og betegnes med Hr. Professorens Navn. Der er imidlertid et lille Tillæg, hvoraf jeg ikke vil nægte mig den Fornøielse at |A:68afskrive følgende smukke Sted, da det er som talt udaf mit Hjerte, naar jeg undtager, at, efter mine Tanker, er den omtalte "*Letfærdighed*" sjelden eller aldrig "*genialsk*". Der gives, siger nemlig Hr. Professoren, en vis genialsk Letfærdighed i Tænkning og Tale, forenet med et Overmaal af selvbehagelig, selvtillidsfuld Egoisme, som til en Tid kan fornøie Tilskuerne, saalænge den tumler sig omkring til egen Moroe paa en eller anden Kiephest;

kaster den sig nu og da paa uvoren Viis over enkelt Mand, vil der heller ikke behøves Stoicisme, end sige Christendom, for at lade slige Angreb uændsede; men naar denne Aand forgriber sig alt for kiækt paa Sandheden — det være nu Historiens eller Religionens Sandhed — da er det ikke længere Tid at see stiltiende til; og naar den opløfter Larmskrig over Angreb paa Christendom, Kirke og Samvittighedernes Frihed, bliver det Pligt, indlysende at vise det Usandfærdige og Usammenhængende i de Paafund, ved hvilke Folket skal sættes i Bevægelse. Saavidt Hr. Professoren, og, uagtet Sproget kunde være lidt bedre, er det dog saa træffende en Skildring af Aanden i det attende Aarhundredes Oplysning, som gaaer igien i det Nittende, at den fortjener at udhæves og tages til Eftertanke.

Jeg vil imidlertid ikke dølge, det synes, som Hr. Professoren heller saae Skildringen anvendt paa den Aand, der har drevet og driver mig, men derom blive vi i saa Fald naturligviis ikke enige, og det behøves ikke heller, naar vi blot lære at forstaae hinanden og Publikum os Begge. Det Sidste kan vel have sine Vanskeligheder, da min Stil før har faldet lidt dunkel og Hr. Professorens gjør det endnu, og Danske Læsere er tit lidt magelige, men jeg opgiver dog ikke Haabet og skal herefter, især naar jeg skriver om hvad Hr. Professoren tager sig af, beflitte mig paa at tale saa tydeligt som mueligt.

Det synes jo vist nok en uopløselig Gaade, hvad der har bragt Hr. Professoren i Harnisk over en saa uskyldig, fredsommelig, beskeden og vel over [A:69](#)veiet Bog, som den lille om *Daabs-Pagten*, hvori jeg slet *ikke* gaaer *offensiv* men blot *defensiv* tilværks, og indrømmer Hr. Professoren og hans Parti al den Samvittigheds-Frihed jeg forlanger for mig og mine Troes-Forvandte, uden i mindste Maade at pukke paa det store Fortrin, hele den Danske Lovgivning skienker os. Dette synes en uopløselig Gaade og det Andet er ligesom Dette, at Hr. Professoren kalder det “en *forvirret* og *forvirrende*” Tale, naar jeg, i *Anledning* af Hr. Stifts-Provst *Clausens* ulovlige Barne-Daab og hans Paastand, at *Daabs-Pagten* skulde *forandres* efter hans Hoved for *os Alle*, erklærede, det gik slet ikke an, da vi gammeldags Christne, der troe paa *Daaben*, som et “Igienfødselsens og Fornyelsens Bad i den Hellig-Aand” umuelig kan give vort Minde til, at *Vilkaarene*, hvorpaa *Daaben* er os meddeelt, *forandres* for vore Børn. Troer nemlig end Hr. Professoren, at vor Frygt for, at *Daaben* derved vilde tabe sin *Kraft* og *Gyldighed*, er aldeles ugrundet, saa maa han jo dog indsee, at naar vor Tro er forskiellig fra hans, da lider den Vold, naar den skal rette sig derefter, og, som Theologisk Professor, maa han jo ogsaa vide, at de *Christne* fra Arilds-Tid har gjort sig Samvittighed over at forandre langt mindre væsenlige Ting ved *Naade-Midlerne*, end *Daabs-Pagten* er, som end ikke *Paven* i *Rom* vovede at røre ved. Paastod jeg derfor end i min lille Bog, at vor *Daabs-Pagt* i den

Dansk-Lutherske Stats-Kirke er den samme som i *Apostel-Kirken*, og troer end Hr. Professoren anderledes, og kan han end ikke forstaae, at denne Paastand er nødvendig, naar den *Dansk-Lutherske* Stats-Kirke skal gjælde for ægte christelig, saa maatte han jo dog indsee, at det var her en Bisag, da Sagen jo her kun var, om *Daabs-Pagten* i den *Dansk-Lutherske Stats-Kirke* skulde forandres, uden at vi, som vilde blive ved det Gamle, fik Lov dertil. Vilde altsaa Hr. Professoren videnskabelig bestride min foranførte Paastand om den *Apostoliske Ægthed* af |A:70| den *Danske Stats-Kirkes* ældgamle *Daabs-Pagt*, da synes det jo høist latterligt at kaste sig over Paastanden, hvor den stod nøgen og blottet, i Talen om vor borgerlige Samvittigheds-Frihed, istedenfor at prøve Styrke med den som den er udført i "*Kirkens Gienmæle*" og oplyst giennem mine Afhandlinger i Theologisk Maanedsskrift "*Om den sande Christendom*" og "*Om Christendommens Sandhed*". Paa een Gang derimod baade at ignorere hvad Talen var og maatte være om i Bogen, om *Daabs-Pagten*, og Alt hvad jeg har skrevet om den Paastand, Hr. Professoren vilde slaae sig til Ridder paa, synes virkelig saa ufornuftigt, at jeg vel maatte stakle Recensenten, saalænge han var anonym, men nu, da jeg seer, det er Hr. Professoren selv, gjør jeg det naturligviis ikke længer; thi jeg har alt før sagt mine Læsere, at jeg virkelig erkiender en vis Conseqvens i hans Tanke-Gang og Fremgangs-Maade, som gjør, at han ikke skal stakles men bekæmpes.

Forudsat nemlig, hvad jeg længe har følt mig tvunget til at forudsætte om Hr. Professoren, at hans Tanke-Gang har noget vist *Paveligt* ved sig, da er paa een Gang baade Gaaden løst og Kampens Nødvendighed klar for alle dem, der ei kan taale *Pave-Aaget* under nogen Skikkelse; thi naar man gaaer ud fra den Grund-Sætning, at *Læg-Folk* og *Menig-Mand* skal troe, eller dog lade som de troe, hvad *Præsterne* vil, og at *Præsterne* igien skal følge Skriften, som den fortolkes af de *Theologiske Professorer*, og at for Øieblikket skal Skriften fortolkes i den *Danske Stats-Kirke* efter Hr. Professor *Clausens* Hoved, see da, men ogsaa kun da, synes mig, kommer der Fornuft og Conseqvens i Recensionen over min lille Bog om *Daabs-Pagten*, som i hele Hr. Professorens Tanke-Gang, forsaavidt jeg kan slutte mig til den. Selv kan Hr. Prof. meget gierne troe, at dette Slags Pavedom er meget for gavnligt og liberalt, til at fortjene saa forhadet et Navn, og at vi smukt burde nøies med saalidt Samvittigheds-Frihed, som dermed lader sig forene, ja, |A:71| jeg har endogsaa for længe siden indrømmet, at Man, ved strængt conseqvent at forfølge de fleste Protestantiske og især de Calvinske Theologers grundløse Paastand om Skriften, maatte komme til dette ligesaa urimelige som yderst intolerante Resultat; men derfor maa jeg ligefuldt videnskabelig bekæmpe dette pavelige Skolemesterskab og borgerlig stræbe at forebygge de værste praktiske Følger af den

forkeerte Tanke-Gang. Da nu min *borgerlige* Stilling er saa ringe, at jeg kun med Pennen kunde virke imod Hr. Stiftsprovst *Clausens* Angreb paa Daabs-Pagten, saa var det mig nødvendigt at skrive den lille Bog derom, hvori jeg viste, at Man aldrig med Rette kunde nøde enten mig eller Nogen til enten at lade en *anden Daabs-Pagt* oprettes med vore *Børn* end der er oprettet med os, eller at lade dem bekræftes i en anden Daabs-Pagt end der er oprettet med dem, saa at naar jeg f. Ex. ikke i den Danske Stats-Kirke kunde faae mine Børn confirmerede i *den Daabs-Pagt*, jeg har oprettet baade for dem og med dem, da nødtes jeg til at træde ud af Stats-Kirken. Ligesom jeg imidlertid der var billig nok til at unde alle dem en anden *Daabs-Pagt*, der ønskede den, saaledes vil jeg ogsaa her være billig nok til at indrømme Hr. Prof., at den lille Bog, trods al sin Uskyldighed, maatte være ham ubehagelig, *naar* han vilde have *Læg-Mands Umyndighed* i Troes-Sager og *Præsternes Afhængighed* af den for Øieblikket blomstrende Theologiske Professor gjort til *Princip* i den *Danske Stats-Kirke*. Ham kunde det i *saa Fald* umuelig formilde, at jeg foreslog *dobbelte* Formularer, mellem hvilke *Præsterne* kunde have frit Valg, naar *Folket* saa igien, i Henseende til *Naade-Midlerne*, havde *frit Valg* mellem *Stats-Kirkens* præster; thi derved hyldedes netop paa det Klareste Principet om *almindelig Samvittigheds-Frihed* i Troes-Sager, som dog paa ingen Maade lader sig forene med den *Theologiske* Professors *Dictatur*. Vilde nu Hr. Prof. have vedkiendt sig det Princip, jeg anseer for Sjælen i hans Tanke-Gang, **A:72** da var Recensionen blevet ganske anderledes og Sagen havde været soleklar; men hvad enten han nu ikke er sig Principet tydelig bevidst eller han havde andre Grunde til ikke aabenbar at erklære sig for *Samvittigheds-Tvang* i Troes-Sager, saa valgde han heller at *ignorere* det statskirkelige Spørgsmaal, Bogen besvarede, aldeles, og at tage den i Skole, som om den var et *Specimen* over det almindelige kirkehistoriske Spørgsmaal: hvorvidt det lod sig *bevise*, at *Forsagelsen af Djævelen* allerede i Apostlernes Tid havde hørt til de *Christnes Daabs-Pagt*. See, derved er naturligviis Talen mellem os blevet uklar, thi jeg bliver ved mit og Hr. Professoren bliver ved sit: jeg bliver ved det, jeg skrev om, at Ingen maa nøde os til at gjøre den Forandring i vor Daabs-Pagt, Hr. Stiftsprovst *Clausen* vil have *foreskrevet* i den *Danske Stats-Kirke*, og Hr. Professoren bliver ved at *ignorere* det og at lade som Sagen er, at jeg har skrevet et slet *Specimen* i Kirke-Historien, som jeg ikke blot skal have Nul for af Hr. Professoren, men mange Utak til, fordi jeg, ved at udgive det forvirrede Tøi, forvirrer den umyndige Mængde.

Hvorvidt nu disse par Ord kan bidrage til at give Læserne Lys over Hr. Professorens og mit Mellemværende, faaer man at see, men jeg har i det Mindste gjort mit Bedste dertil, og vil Hr. Professoren nu være ligesaa aabenhjertig og beflitte sig paa samme

Tydelighed, da tvivler jeg slet ikke om, at Sagen jo snart vil klare sig, om jeg end skulde have feilet i min Formodning om Sammenhængen i Hr. Professorens Tanke-Gang, hvad let kan skee, da Man i vore Dage sædvanlig tænker saa inconsequent, at det var intet Under om baade Hr. Professorens og min Skrift bar Spor deraf.

Skulde iøvrigt Hr. Professoren kunne besinde sig paa, *hvilken* enten religiøs eller historisk *Sandhed*, han *meende*, jeg i mine Dage har *angrebet*, da vilde han paa een Gang give et Beviis paa sin *Alvorlighed* og forbinde mig, ved **A:73** at sige det reent ud; thi paa min literære Bane, som i mit hele Liv, har det været min Stolthed at *følge Sandheden*, saa, har jeg *angrebet* den, skal jeg angre det, saasart det vises mig.

N. F. S. Grundtvig.
